

Неодамна, грчкиот претседател Папуљас во своето обраќање во Стразбур недвосмислено изјави дека во Грција нема Македонци. Таа изјава предизвика многубројни реакции кај Македонците во Македонија и во дијаспората, односно секаде во светот. Речиси во секоја реакција нејзиниот автор истакнува дека се чувствува како Македонец. Се случувало на некои други негирања од страна на соседите на кој било сегмент од македонското национално прашање повторно да се реагира со констатацијата "Јас се чувствувам како Македонец". Чувството е психолошка, емотивна појава, која се јавува одвреме навреме и таа не ја изразува националната свест, како свест за припадноста на македонската нација, како свест за нејзиното постоење и за нејзината самобитност. Додека чувствата се предизвикуваат со одредени изјави или состојби, националната свест се гради, се развива и постојано се зацврстува од раѓањето на човек и се пренесува на поколенијата.

Дали Македонецот ја има изградено својата национална свест или има само чувство. Анализирајќи ги однесувањата на истакнатите личности во политиката, во културата, во уметноста, во спортот или во другите сфери на општествената дејност, недвосмислено се забележува дека доминираат карактеристиките на чувството, а не на националната свест. Националната свест подразбира втемелени коренити сознанија за конституирањето на нацијата, за создавањето на државата и за настанокот на националните атрибути, особено на државното знаме, химната, грбот итн. Мошне е пријатна глетката кога на стадионите, во салите или при јавните собири се вее македонското знаме, кога официјалните делегации им даваат почит на македонските државни симболи, гордо звучи кога ќе се спомне името на државата Република Македонија, кога илјадници грла во хор ја пеат националната химна и при тоа мирно стојат и треперат од возбудливост.

Ванче СТОЈЧЕВ

“

*Vist i nat a niz
ist orijat a vo
sega{ nost a za
i dni nat a...*

”

Меѓутоа, во поново време таквите глетки се сè поретки. Многу почесто се забележува тоа што не сакаме да го видиме и тоа што не сакаме да го слушнеме и тогаш се прашуваме - каде погрешивме? Одговорот е јасен. Македонецот од најнискиот до највисокиот врв ја нема изградено националната свест, ги нема изучено сите обележја на националното прашање, па според тоа, нема изградено култура за перманентна, континуирана и целосна борба за докажување на посебноста и опстојувањето на македонската нација. Промената на знамето, негирањето на името, појавата на картите за размена на територијата, отстапувањето од принципот на реципроцитет во од-

нос на статусот на македонските малцинства во соседните земји се само некои прашања по кои не беа заштитени македонските национални интереси. Таквиот однос на раководните структури кон националното прашање предизвика негативни рефлексии кај младите, па се појавија различни реакции во однос на знамето, на химната итн.

Изучувањето, изградувањето и зацврстувањето на националната свест не е обврска само на државата, на националните високообразовни, научно-истражувачки и други едукативни институции, туку тоа, пред сè, е обврска и должност на семејството, а потоа и на пишаните и на електронските јавно информативни

средства. Веруваме дека целата заедница, целото општество треба да влијаат на изучувањето, на изградувањето и на зацврстувањето на националната свест и дека тоа е витален, односно еден од најзначајните македонски национални интереси. Изучувањето на националното прашање и изградувањето на националната свест претставува нужен интерес не само на општествените науки, туку тоа е интердисциплинарна задача на сите субјекти во државата, кој сега не се поставува како теориско прашање, туку се наметнува како задача од практична природа и од стратешки интерес.

Изучувањето на македонското национално прашање претпоставува сериозна задача. Со тоа прашање се занимавале македонските преродбеници во XIX и XX век, а особен придонес дале Крсте Мисирков во книгата "За македонските работи" и Васил Ивановски во книгата "Зошто ние Македонците сме одделна нација". Тие ги наведуваат сите особености на македонската нација, но одговараат и на прашањето зошто ние Македонците како нација се конституираме меѓу последните на Балканот.

МАКЕДОНЕЦОТ ОД НАЈНИСКИОТ ДО НАЈВИСОКИОТ ВРВ ЈА НЕМА ИЗГРАДЕНО НАЦИОНАЛНАТА СВЕСТ, ГИ НЕМА ИЗУЧЕНО СИТЕ ОБЕЛЕЖЈА НА НАЦИОНАЛНОТО ПРАШАЊЕ, ПА СПОРЕД ТОА, НЕМА ИЗГРАДЕНО КУЛТУРА ЗА ПЕРМАНЕНТНА, КОНТИНУИРАНА И ЦЕЛОСНА БОРБА ЗА ДОКАЖУВАЊЕ НА ПОСЕБНОСТА И ОПСТОЈУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИЈА. ПРОМЕНАТА НА ЗНАМЕТО, НЕГИРАЊЕТО НА ИМЕТО, ПОЈАВАТА НА КАРТИТЕ ЗА РАЗМЕНА НА ТЕРИТОРИЈАТА, ОСТАПУВАЊЕТО ОД ПРИНЦИПОТ НА РЕЦИПРОЦИТЕТ ВО ОДНОС НА СТАТУСОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ МАЛЦИНСТВА ВО СОСЕДНИТЕ ЗЕМЈИ СЕ САМО НЕКОИ ПРАШАЊА ПО КОИ НЕ БЕА ЗАШТИТЕНИ МАКЕДОНСКИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ.

македонското граѓанство е слабо и не е во состојба да води интензивна борба за својата национална еманципација; 4. на процесот на националната еманципација на македонскиот народ негативно влијаела политиката на големите сили, кои заради своите интереси ја поддржувале Турција во намерата Македонија и натаму да ја држи под свое влијание; 5. особено негативен фактор кој го спречувал и го отежнувал конституирањето на македонската нација е

црква, вероисповед, религија и друго.

Наведените конститутивни обележја на македонската нација, како и на секоја друга, се развивале со својот интензитет и во специфични македонски услови. Тие се конститутивни елементи и за останатите нации, само се развиваат во поинакви услови.

Изучувањето, развивањето и зацврстувањето на македонската национална свест претпоставува темелно изучување на наведените конститутивни обележја

НАЦИОНАЛНА СВЕСТ ИЛИ ЧУВСТВО

Според многубројните дефиниции, нацијата е специфична народна заедница, која настанала во епохата на капитализмот, на компактна територија и во рамките на заедничкиот јазик, заедничко етничко потекло и сродна култура. Според оваа дефиниција, постоеле сите претпоставки за конституирање на македонската нација уште во XIX век, и тоа: македонска компактна територија, македонски јазик, кој е различен од сите соседни, заедничко етничко потекло на македонскиот народ кое претставува симбиоза на античките Македонци и средновековните македонски Словени. Недостасувале капитализмот и државното уредување. Во тоа време се појавиле одредени елементи на македонската нација, но нејзиното целосно конституирање го попречувале повеќе фактори. За разлика од другите соседни нации, македонската нација се формирала во многу тешки и специфични услови: 1. се појавува во услови кога нејзината компактна територија се наоѓа под влијание на Османлиската империја; 2. развојот на капитализмот на територијата на Македонија доцни и е со слаб интензитет заради силниот отпор на феудализмот; 3. во таквите услови

завојувачката политика на соседните држави Србија, Бугарија и Грција, која континуирано со поддршка на некоја од големите сили ја спроведувале кон Македонија. Тоа се главните причини заради кои македонската нација се конституирала релативно подоцна од соседните.

Независно од тоа, во текот на Националноослободителната и антифашистичката војна 1941-1945 година, со создавањето на македонската држава на дел од нејзината етничка територија, се конституирала и македонската нација. Тоа е факт што не може да се негира и што преку афирмирањето на сите национални обележја поединечно или целосно истовремено се афирмира и македонската држава во целост. Основните конститутивни обележја кои имаат особено значење за афирмација на македонската нација се: 1. национална држава формирана на рамноправна граѓанска основа; 2. компактна национална (државна) територија; 3. економска самостојност; 4. национален јазик; 5. национално писмо; 6. национална култура; 7. заедничко етничко потекло и заедничко историско минато; 8. национален карактер (обичаи, традиција, верувања); 9. сопствена

на националното прашање, при што треба предвид да се имаат специфичните македонски услови во кои тие се развивале и нивно пренесување на младите генерации. Со тоа ќе си го осознаеме своето минато, ќе ја изградиме сопствената национална свест и ќе се здобиеме со самопочит и почит од другите.

Изучувањето на македонското национално прашање претпоставува изучување на националните прашања на останатите народи кои, исто така, со векови живеат на територијата на Македонија и кои заедно со македонскиот народ се бореле за слободна Македонија. На тој начин ќе се отфрли наталожената негативна историја, нацијата и државата ќе имаат идентично значење, македонските граѓани, без оглед на која националност или вероисповед припаѓаат, ќе имаат еднаков национален, односно државен интерес. Националните, односно државните симболи се заеднички за сите граѓани на Македонија и преку почитувањето на истите се почитуваме самите себе, а толку ќе нè почитуваат и другите. Всушност, тогаш може да се забележи дека Македонецот ја има изградено својата национална свест.